

Биология

PISAга багытталган тест

5 – класс

<p><i>Оң тараптагы текстти окуп чыккыла.</i></p> <p>Эгерде эликтер, камандар, коёндор, жана түркестан келемиштери азыктанган өсүмдүктөрдүн саны көбөйсө, анда экосистемада кандай өзгөрүүлөр жүрөт? Мындай өзгөрүүлөр сүлөөсүндөрдүн санына кандай таасир этет?</p> <p><i>Өз жообуңарды түшүндүргүлө:</i></p> <hr style="width: 80%; margin-left: 0;"/>	<p>Жаңгак токоюнун экосистемасы</p> <p>Биздин өлкөдөгү токойлордун ичинен бирден бир баалуусу Жалал-Абад жана Ош дубандарында жайгашкан уникалдуу жаңгак токоюу. Ондогон миң гектар жерди ээлеген дарактардын жана бадалдардын баалуу түрлөрү өскөн, мындай керемет ботаникалык бакча, биздин мекенибиздеги сулуулугу боюнча сейрек кездешкен жайы болуп эсептелинет. Жалал-Абад жана Ош дубандарындагы жаңгак токойлору ээлеген аймагы, баалуулугу, уникалдуулугу жана сулуулугу боюнча дүйнөдө жалгыз кездешет. Жаңгак токойлору жаңгактарды жыйнап, камдоо боюнча табигый база катары ири баалуулукка ээ. Аларды сактоо үчүн малды жаюуга тыюу салуу зарыл.</p> <p>Жаңгак токойлорунун экосистемасынын азык пирамидасынын жогорку тепкичинде сүлөөсүн (1) турат. Ал эми экинчи баскычта элик (2), каман (3), коён (4), түркестан келемиши (5) сыяктуу чөп жечү сүт эмүүчүлөр жана кыргоол (6) турат. Азык пирамидасынын негизин өсүмдүктөр түзөт, алар: грек жаңгагы (7), жапайы алча (8), дан куурай (малина) (9), ит мурун (10), көөдө чөп (11), каз пияз (12), балтыркан (13).</p>				
<p>Тапшырманын мүнөздөмөлөрү</p> <ul style="list-style-type: none"> • Табигый илимий сабаттуулук • Мазмундук чөйрөсү: Тирүү системалар 	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="padding: 2px;">Баалоо системасы:</td> </tr> <tr> <td style="width: 50%; padding: 2px;">Упай</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> </table>	Баалоо системасы:		Упай	
Баалоо системасы:					
Упай					

<ul style="list-style-type: none"> • Баалоонун компетенттүүлүгү: кубулуштарды илимий жактан түшүндүрүү • Контексти: билим берүүчү • Тапшырманын деңгээли: орто (продуктивдүү) • Тапшырманын форматы: ачык • Максималдуу упай: 1 	1	Экосистемадагы өсүмдүктөрдүн саны көбөйсө, анда чөп жечү сүт эмүүчүлөрдүн саны көбөйөт, ал өз кезегинде сүлөөсүндөрдүн санынын көбөйүшүнө алып келет.
	0	Башка жооптор же жооп жок

Оң тараптагы текстти окуп чыккыла.

Сүлөөсүндөрдүн санынын кыскарышында негизги көйгөй эмне болуп эсептелет?

Бир гана туура жоопту тандагыла:

- А) талаа чычкандарынын саны өсөт
- Б) малды жайгандыктан өсүмдүктөрдүн саны азаят
- В) эликтер башка аймакка жер которушат
- Г) жаңгак токоюнда температура төмөндөйт

Жаңгак токоюнун экосистемасы
Жаңгак токоюнун экосистемасы

Биздин өлкөдөгү токойлордун ичинен бирден бир баалуусу Жалал-Абад жана Ош дубандарында жайгашкан уникалдуу жаңгак токоюу. Оңдогон миң гектар жерди ээлеген дарактардын жана бадалдардын баалуу түрлөрү өскөн, мындай керемет ботаникалык бакча, биздин мекенибиздеги сулуулугу боюнча сейрек кездешкен жайы болуп эсептелинет. Жалал-Абад жана Ош дубандарындагы жаңгак токойлору ээлеген аймагы, баалуулугу, уникалдуулугу жана сулуулугу боюнча дүйнөдө жалгыз кездешет. Жаңгак токойлору жаңгактарды жыйнап, камдоо боюнча табигый база катары ири баалуулукка ээ. Аларды сактоо үчүн малды жаюуга тыюу салуу зарыл.

Жаңгак токойлорунун экосистемасынын азык пирамидасынын жогорку тепкичинде сүлөөсүн (1) турат. Ал эми экинчи баскычта элик (2), каман (3), коён (4), түркестан келемиши (5) сыяктуу чөп жечү сүт эмүүчүлөр жана кыргоол (6) турат. Азык пирамидасынын негизин өсүмдүктөр түзөт, алар: грек жаңгагы (7), жапайы алча (8), дан куурай (малина) (9), ит мурун (10), көөдө чөп (11), каз пияз (12), балтыркан (13).

Тапшырманын мүнөздөмөлөрү

- Табигый илимий сабаттуулук
- Мазмундук чөйрөсү: Тирүү системалар
- Баалоонун компетенттүүлүгү: кубулуштарды илимий жактан түшүндүрүү
- Контексти: билим берүүчү
- Тапшырманын деңгээли: орто (продуктивдүү)
- Тапшырманын форматы: бир туура жооптуу
- Максималдуу упай: 1

Баалоо системасы

Жообу: 2 (Б)

Башка жооптор же жооп жок

Оң тараптагы текстти окуп чыккыла.

Адам баласы тарабынан жаңгактын түшүмүнүн ашыкча чогултулушу жаңгак токоюна кандай таасир тийгизет?

Өз жообуңарды жазгыла:

Жаңгак токоюнун экосистемасы

Биздин өлкөдөгү токойлордун ичинен бирден бир баалуусу Жалал-Абад жана Ош дубандарында жайгашкан уникалдуу жаңгак токоюу. Ондогон миң гектар жерди ээлеген дарактардын жана бадалдардын баалуу түрлөрү өскөн, мындай керемет ботаникалык бакча, биздин мекенибиздеги сулуулугу боюнча сейрек кездешкен жайы болуп эсептелинет. Жалал-Абад жана Ош дубандарындагы жаңгак токойлору ээлеген аймагы, баалуулугу, уникалдуулугу жана сулуулугу боюнча дүйнөдө жалгыз кездешет. Жаңгак токойлору жаңгактарды жыйнап, камдоо боюнча табигый база катары ири баалуулукка ээ. Аларды сактоо үчүн малды жаюуга тыюу салуу зарыл.

Жаңгак токойлорунун экосистемасынын азык пирамидасынын жогорку тепкичинде сүлөөсүн (1) турат. Ал эми экинчи баскычта элик (2), каман (3), коён (4), түркестан келемиши (5) сыяктуу чөп жечү сүт эмүүчүлөр жана кыргоол (6) турат. Азык пирамидасынын негизин өсүмдүктөр түзөт, алар: грек жаңгагы (7), жапайы алча (8), дан куурай (малина) (9), ит мурун (10), көөдө чөп (11), каз пияз (12), балтыркан (13).

Тапшырманын мүнөздөмөлөрү

- Табигый илимий сабаттуулук
- Мазмундук чөйрөсү: Тирүү системалар
- Баалоонун компетенттүүлүгү: кубулуштарды илимий жактан түшүндүрүү
- Контексти: билим берүүчү
- Тапшырманын деңгээли: жогорку (креативдүү)
- Тапшырманын форматы: ачык
- Максималдуу упай: 1

Баалоо системасы

Упай	
1	Адам баласы тарабынан жаңгактын түшүмүн ашыкча чогултуу менен жаңы дарактар өспөй калат.
0	Башка жооптор же жооп жок